

Videnskabsetik

Jacob Dahl Rendtorff: *Videnskabsetik*. Roskilde Universitetsforlag, 2003, 124 s., 118 kr.

Det var dog en fremragende lille bog. Således lyder dommen efter endt læsning af Jacob Dahl Rendtorffs bogs *Videnskabsetik*, som indgår i bogserien *Problemer, positioner og paradigmer*, der udkommer på Roskilde Universitetsforlag. Videnskabsetiske problemstillinger, der vedrører såvel naturvidenskaberne som humaniora og samfundsvidenskaberne tages under behandling og det er imponerende, at Rendtorff på godt og vel hundrede sider formår at skrive om dette store emne med både vidde og prægnans. Det er ambitiøst, men det lykkes at behandle de komplekse spørgsmål, så man bliver klædt bedre på til at håndtere problemstillingerne – og det er lidt af en kunst at opnå på så få sider.

Indledningsvist foretages en tvedeling af videnskabsetikkens problemfelt. Det rummer både et internt perspektiv - herunder falder f.eks. spørgsmål om metodeudvikling og videnskabelig uredelighed - og et eksternt perspektiv, der beskæftiger sig med videnskabernes samfundsmæssige konsekvenser. Ud fra det eksterne perspektiv handler etikken om at opbygge mekanismer, der sikrer at videnskaben virker til gavn for samfundet. Herefter følger et teoretisk afsnit, der beskriver videnskabsetikken som en tværfaglig

metadisciplin, idet den trækker på videnskabsteori og den filosofiske etik. Vi præsenteres kort og præcist for dyds-, pligt-, nytte-, og samtaleetik. Forfatteren argumenterer for at en blandingsetik, der inddrager de forskellige grundpositioner, er at foretrække. Det lyder måske som et urimeligt blødt kompromis, men i en af bogens mange præcise formuleringer hedder det, at 'De nytteetiske, pragmatiske velfærdshensyn kommer bagefter idealet om det gode liv og det kategoriske imperativ' (s.31). Det er nødvendigt med denne præcisering, hvis blandingsetikken skal undgå at blive indholdstom.

Efter det teoretiske afsnit glider bogens fokus over i en diskussion af de etiske spørgsmål, der melder sig i den praktiske udfoldelse af det videnskabelige arbejde. Rendtorff har klogeligt valgt at skelne mellem etiske problemer i henholdsvis naturvidenskaberne og sundhedsvidenskaberne og så problemerne hos samfundsvidenskaberne og humaniora, fordi det er vidt forskellige etiske problemstillinger, der er presserende i de respektive videnskaber. Bogen afrundes med et kort kapitel med overskriften 'Videnskabsetik i praksis; en beslutningsmodel'. Rendtorff giver her nogle konkrete bud på hvilke spørgsmål, der er relevante at stille i forbindelse med forskningsprojekter, men det er nok lige i overkanten at kalde det, man præsenteres for i det fire sider lange kapitel, en beslutningsmodel.

En sidste positiv ting skal fremhæves. Indskudt i teksten præsenteres man løbende for nogle cases, som belyser de problemstillinger, der behandles i hovedteksten. De valgte cases spænder vidt; fra Lomborgsagen til dobbeltblinde placebo-eksperimenter, fra dyreforsøg til Sokal-affæren. Det fungerer godt og giver de teoretiske overvejelser substans og relevans. Det er netop bogens overordnede styrke, at den manøvrerer så sikkert i rummet mellem teoretisk abstraktion og praktisk anvendelighed, og derfor kan bogen også anbefales til enhver med interesse for videnskabsetik og alle, der udfolder videnskab i praksis.

Casper Andersen

Pippi og Sokrates i filosofiske øjenhøjde?

Jørgen Gaarde og Øystein Sjaastad: Pippi og Sokrates – et filosofisk drikkegilde i Villa Villakulla. Oversat af Joachim Wrang, Forlaget Klim, 2004, 243 s., 269 kr.

De to norske forfattere Jørgen Gaarde og Øystein Sjaastad lancerer i bogen *Pippi og Sokrates – et filosofisk drikkegilde i Villa Villakulla* Pippi Langstrømpe som en slags 'barndommens spørge-Jørgen' i stil med filosofen Sokrates. Gaarde og Sjaastads bog er bygget op af tolv kapitler, der behandler filosofiske temaer i Pippi-bøgerne med virkningsfulde perspektiveringer til Astrid Lindgrens (1907-2002) øvrige

forfatterskab og ikke mindst til den filosofiske tradition.

Allerede hvad formen angår, forsøger de to forfattere at tage kampen op med Platon (!), idet bogens kapitler placeres inden for en såkaldt rammedialog. Denne rammedialog foregår mellem de to tænkte forfattere, Teodor og Agaton, der både optræder som Pippis sørøver-kompagnoner og som Sokrates' venner fra Athen, og som igen – selvfølgelig - er de to, 'virkelige' forfatteres talerør. Desværre lykkes forsøget kun delvist. Dels fordi formålet er at skabe en dialog mellem Pippi og Sokrates på tværs af tid og rum (hvilket Pippi tydeligvis ikke er gearret til!), og dels et praktisk bindeled mellem de enkelte kapitler. Men samtidig skal det siges, at bogen er velskrevet, letlæst og tillige underholdende.

Som andre anmeldere har bemærket det, er flere af kapitlerne 'rene perler'. Dette gælder f.eks. efter min opfattelse kapitlet om den pessimistiske eller tragikomiske dimension hos Pippi og Astrid Lindgren. Som da de to gamle koner mødes på kirkegården, og den ene siger til den anden: 'Her skal vi alle mødes, hvis vi lever så længe og beholder vores gode helbred'. Eller med flurikus-pillerne, der skal fastholde Pippi, Annika og Tommy evigt i barndommens rige. Et andet eksempel er kapitlet om Pippis forhold til rod og skidt, hvor Pippi så at sige sætter tingene på plads ved at vende op og ned på alting. Et tredje det ubetalige afsnit om Pippis 'via